

...

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma:	1.Kf.700.095/2026/4.
A felperes:	felperes (felperes címe)
A felperes képviselője:	felperes képviselője kamarai jogtanácsos (felperesi képviselő címe)
Az alperes:	alperes (alperes címe)
Az alperes képviselője:	alperesi képviselő Ügyvédi Iroda (eljáró ügyvéd: eljáró alperesi képviselő) (alperesi képviselő címe)
A per tárgya:	tanulmányi szerződésből eredő megtérítési kötelezettséggel kapcsolatos közigazgatási jogvita elbírálása
A fellebbezést benyújtó fél:	felperes (31. sorszám alatt)
A fellebbezéssel támadott határozat:	Fővárosi Törvényszék – 30. sorszám alatt kijavított – 6.K.702.214/2024/29. számú ítélete

...

Í t é l e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és az alperes részére járó elsőfokú perköltség összegét 485.000 (négy száznyolcvanötezer) forintra leszállítja; ezt meghaladóan – az indokolás megváltoztatásával – helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 120.000 (százhuszezer) forint másodfokú perköltséget.

A fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

[1] A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) szerinti hivatásos szolgálati jogviszonyban álló, őrnagy rendfokozatú alperes 2020. október 1. napjától – vezénylet alapján – a felperes állományában teljesített szolgálatot. A 2021. október 15-i hatállyal számla számon megkötött tanulmányi szerződésben (a továbbiakban: tanulmányi szerződés) vállalta, hogy a oktatási intézmény által meghirdetett levelező munkarendű, államilag támogatott „ápolás és betegellátás” alapképzési szakon, „mentőtiszt” szakirányú képzésben vesz részt, és legkésőbb 2024. augusztus 31. napjáig mentőtiszt szakképzettséget szerez, továbbá a képzés befejezése után a szakképzettséget tanúsító oklevél bemutatásának napjától kezdődően 36 hónapig a foglalkoztatási jogviszonyát a felperesnél fenntartja. A felperes kötelezte magát, hogy az alperes részére tanulmányi munkaidő-kedvezményt biztosít és erre az időre neki távolléti díjat folyósít.

[2] A tanulmányi szerződés 5. pont 5.3. alpontja tartalmazta, miszerint „Szerződő (értsd: alperes) mentesül jelen tanulmányi szerződésben vállalt kötelezettségének teljesítése alól, ha a Munkáltató (értsd: felperes) lényeges tanulmányi szerződésszegést követ el, különösen akkor, ha a tanulmányi munkaidő-kedvezmény biztosítását rendszeresen, alapos indok nélkül megtagadja”. Az 5. pont 5.5. alpontja szerint „Szerződő, ha neki felróható okból nem teljesíti a jelen tanulmányi szerződésben vállaltakat, a képzési költséget és az igénybe vett, tanulmányi munkaidő-kedvezmény idejére folyósított távolléti díj összegét, valamint a jelen tanulmányi szerződés felmondását követően annak tényleges visszafizetéséig járó késedelmi kamatait teljes egészében köteles visszatéríteni”. A tanulmányi szerződés 6. pont 6.1. és 6.2. alpontjai kizárólag a felperesnek biztosítottak felmondási jogot: egyfelől akkor, ha az alperes tanulmányi szerződésszegést követ el, így különösen, ha nem tesz eleget a 4. pontban vállalt kötelezettségeinek; másfelől akkor, ha az alperes foglalkoztatási jogviszonya a Hszt. 100. § (1) bekezdésében foglalt okból szűnik meg. A tanulmányi szerződés 7. pont 7.2. alpontja – mindkét félnek felmondási jogot adva – további megszűnési esetként rendelkezett a kötelezettség teljesítését lehetetlenné tévő vagy aránytalan sérelmet eredményező körülményváltozásról.

[3] Az alperes a 2023. április 14. napján a felperes főigazgatójához intézett – „tanulmányi szerződés felmondása, megszüntetése” tárgyú – szolgálati jegyen előadta, hogy „a tanulmányi szerződés 5.3. pontjára figyelemmel ezúton szeretném a tanulmányi szerződést felmondani, illetve annak megszüntetését kérni”. A felperes a szolgálati jegyben foglaltak tisztázása érdekében az alperes részére kiadott felhívásban kérte a 2023. április 14-i kérelem pontosítását, amelyre az alperes a 2023. április 27. napján kelt „feljegyzés” megnevezésű beadványt terjesztette elő. Ebben közölte, hogy a szolgálati jegye a tanulmányi szerződés felmondására irányult a beadás napjával (2023. április 14-ével), amelynek indoka a tanulmányi szerződés 5. pont 5.3. alpontja szerinti lényeges szerződésszegés, mivel a konzultációs időszakokban, azaz a tanulmányi munkaidő-kedvezmény ideje alatt is

rendszeresen szolgálati feladatot látott el, a munkáltató érdekében járt el. Ezt a felperes kérelemként értékelte és a 2023. május 17. napján kelt szám2 számú döntésével – mint alaptalant – elutasította.

[4] Az alperes 2023. május 4. napján kezdeményezte vezénylesének megszüntetését, melyet a belügyminiszter a kérelemnek megfelelően 2023. május 31-i hatállyal engedélyezett.

[5] A felperes a tanulmányi szerződés felmondása ügyében 2023. május 23. napján személyzeti megbeszélést tartott. A szám3 számú jegyzőkönyvben tájékoztatta az alperest, hogy a vezényles megszüntetése egyben azt jelenti, a foglalkoztatási jogviszonya is megszűnik, így a továbbiakban nem tud eleget tenni a tanulmányi szerződésben vállalt kötelezettségeinek, mely okból 2.453.232 forintot soron kívül, de legkésőbb 8 napon belül vissza kell fizetnie. Az alperes fenntartotta, hogy lényeges szerződésszegésre hivatkozva a tanulmányi szerződést már felmondta, emiatt a jegyzőkönyvben szereplő összeget és annak jogalapját is vitatta.

[6] Ezt követően a felperes 2023. június 1. napján szám5 számon a tanulmányi szerződést annak 6. pont 6.1. alpontja alapján – a vezényles megszüntetésének kezdeményezésére, az 5. pont 5.1. alpontja szerinti szerződésszegésre tekintettel – felmondta, és felhívta az alperest az igénybe vett tanulmányi munkaidő-kedvezmény idejére folyósított távolléti díj összegének, 2.453.232 forintnak a visszafizetésére.

[7] A fizetési kötelezettség teljesítésének elmaradása miatt a felperes 2023. július 11-én kibocsátotta a szám4 számú fizetési felszólítást, amelyet az alperes 2023. július 14-én vett át, de az abban foglaltakat nem teljesítette. Időközben – 2023. július 3. napján – ugyanis keresetet terjesztett elő, amelyben kérte annak megállapítását, hogy jogszerűen mondta fel a tanulmányi szerződést. Az elsőfokú bíróság a 34.K.702.283/2023. számon lajstromozott peres eljárást – az alperes (ott felperes) elállása folytán – a 2024. május 14. napján jogerőre emelkedett végzésével megszüntette.

A kereset és az ellenkérelem

[8] A felperes a keresetében kérte az alperes kötelezését a tanulmányi szerződés megszűnéséből eredő 2.453.232 forint és annak 2023. június 1. napjától számított törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére.

[9] Érvelése szerint az alperes azzal, hogy vezénylesének megszüntetését kérte, a tanulmányi szerződés 5. pont 5.1 alpontja értelmében szerződésszegést követett el, ezért részéről annak felmondása és a visszafizetési kötelezettség teljesítésére való felhívás jogszerű volt. Ehhez kapcsolódóan hangsúlyozta, hogy sem a tanulmányi szerződés 5. pont 5.3. alpontja, amelyet a 4. pont 4.4. alponttal együtt kell értelmezni, sem a felperes személyi állományába tartozók saját elhatározásából megkezdett tanulmányai támogatásáról szóló 4/2014. (VIII. 27.) TEK intézkedés (a továbbiakban: Intézkedés) 32. pontja nem biztosít az alperesnek felmondási jogot. Mindazonáltal – ha e hivatkozása nem lenne megalapozott –

részletes okfejtéssel alátámasztva tagadta, hogy lényeges szerződésszegést követett volna el, azaz alapos ok nélkül megtagadta volna a tanulmányi munkaidő-kedvezmény biztosítását; a tanulmányi munkaidő-kedvezmény igénybevétele alatti feladat-végrehajtás nem tekinthető annak. Az alperes kizárólag a 7. pont 7.2. alpontja alapján szüntethette volna meg egyoldalúan a tanulmányi szerződést, de az ezen alponthan foglalt szerződési feltételek nem teljesültek. Ezen túlmenően sem a Hszt., sem a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:213. §-a nem rendelkezik ilyesmiről. Kifogásolta, hogy az alperes a tanulmányi munkaidő-kedvezmény időszaka alatti feladat-végrehajtást a tanulmányi szerződés 8. pont 8.3. alpontja ellenére korábban soha nem jelezte, szolgálati panaszt e körben nem terjesztett elő, ami szintén szerződésszegést jelent, erre utóbb már nem hivatkozhat.

[10] Az alperes az ellenkérelmében elsődlegesen a keresetlevél visszautasítását, másodlagosan a kereset elutasítását kérte.

[11] Előadta, hogy a tanulmányi szerződést a 2023. április 14-i beadványával felmondta, amely szándékát 2023. április 27. napján megismételte, így legkésőbb ezen a napon a felperes mindazon információ birtokába került, amelyre a felmondással kapcsolatos igénye érvényesítéséhez szüksége volt. Ekkor nyílt meg számára a kilencven napos keresetindítási határidő, amelyet azonban elmulasztott.

[12] Az ügy érdemét illetően kifejtette, hogy 2023. április 14. napján szolgálati jegy formájában felmondta a tanulmányi szerződést, az a közléssel hatályosult, a felperes csupán annak indokát – a saját szerződésszegésének tényét – vitathatja. Kitarzott amellett, hogy a tanulmányi munkaidő-kedvezményt bár megkapta, de ezen idő alatt is ténylegesen munkát kellett végeznie, e munkavégzés a munkáltató érdekében történt. Hozzátette, a felperes meg sem kísérelte, hogy a helyettesítéséről gondoskodjon, így a tanulmányi szerződés teljesítése aránytalanul nehézé vált számára. A tanulmányi szerződés – egyenlőtlen módon – valóban nem nevesíti külön a szankciós felmondás őt megillető jogát, de a 7. pont 7.2. alpontja – a lényeges körülményváltozás esete – alkalmazandó és alkalmazható. A felperes súlyos és ismétlődő szerződésszegése folytán pedig mentesül a megtérítési kötelezettség alól.

Az elsőfokú bíróság ítélete

[13] Az elsőfokú bíróság – az eljárásnak a 34.K.702.283/2023. számú per jogerős befejezéséig történt felfüggesztését, majd az eljárás folytatását és széleskörű bizonyítás felvételét követően meghozott – ítéletével a keresetet elutasította, és a felperest 555.000 forint elsőfokú perköltség megfizetésére kötelezte. Döntését a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 134. § (3) bekezdésére, a Hszt. 100. § (1)-(2) bekezdéseire, 132. § (1)-(3) bekezdéseire, az Intézkedés 4. 8., 9., 31-33., 35. pontjaira és a Ptk.-ra alapította. Álláspontja szerint – a kereseti kérelemhez kötöttség elvének megfelelően – arról kellett határoznia, hogy a felperes jogszerűen mondta-e fel a tanulmányi szerződést, és emiatt az alperesnek keletkezett-e megtérítési kötelezettsége. Ehhez pedig mindenekelőtt azt kellett tisztázni, hogy amikor a felperes felmondta a tanulmányi szerződést, az hatályban volt-e még.

[14] A keresetindítási határidő megtartottsága szempontjából a vezénylet megszüntetése iránti kérelemről mint szerződésszegő magatartásról való tudomásszerzés időpontját vizsgálta. A belügyminiszter 2023. május 23-i határozatával vált egyértelművé, hogy az alperes nem fogja teljesíteni szerződéses kötelezettségeit, melyhez képest a keresetlevél benyújtása (2023. július 25.) nem elkészt.

[15] Megállapítása szerint a tanulmányi szerződést írásban kötötték, ezért az felmondható volt a felek közötti szokásos írásbeli közlés útján. Az alperes előterjeszthette a felmondásra irányuló nyilatkozatát szolgálati jegyen, mivel az írásbeli volt és megfelelt a felek közötti szokásos közlési formának. A nyilatkozat címzett és határozott volt, hiszen egyértelműen a munkáltatónak szólt, továbbá – megjelölve annak számát és azt is, hogy mely szerződésszegő magatartásra alapítja azt – tartalmazta, hogy az alperes a tanulmányi szerződést felmondja. Rögzítette ezért, hogy az alperes a tanulmányi szerződést a 2023. április 14. napján kelt nyilatkozatával felmondta, amit megerősít a 2023. április 27-i feljegyzés is.

[16] A felek a tanulmányi szerződésben nem szabályozott kérdésekben a Ptk. alkalmazását irányozták elő. Ennek alapján azt felmondhatták, melyen nem változtat, hogy erre jogszerűen vagy jogellenesen került sor; a felmondás a közléssel hatályosult.

[17] Mindezek alapján a tanulmányi szerződés a felek között már nem volt hatályban, amikor a felperes „felmondta” azt, és akkor sem, amikor az alperes a vezénylet megszüntetését kérte, tehát ez nem lehetett szerződésszegés, vagyis nem szolgálhatott a felperesi felmondás alapos indokaként. A felperesnek csupán arra lett volna lehetősége, hogy az iránt indítson keresetet, az alperes nem jogszerűen mondta fel a tanulmányi szerződést, vagyis szerződést szegett.

[18] Rámutatott, annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy az alperesi felmondás jogszerű volt-e vagy sem, a kereseti kérelemhez kötöttség elve miatt nem lehetett ennek a peres eljárásnak a tárgya. Emiatt mellőzte a felvett bizonyítás értékelését, mert az az alperes által állított felperesi szerződésszegő magatartás vizsgálatára, bizonyítására szolgált volna.

A fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem

[19] A felperes a fellebbezésében elsődlegesen – a Kp. 109. § (2) bekezdése alapján – az elsőfokú ítélet megváltoztatását és az alperes keresete szerinti marasztalását, másodlagosan –
a Kp.

110. § (1) bekezdés c) pontja alapján – az ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozta hozatalára utasítását, harmadlagosan – pervesztessége esetére – az elsőfokú perköltség 70.000 forinttal történő mérséklését kérte.

[20] Álláspontja szerint a felmondás jogszerűsége kapcsán kizárólag a tanulmányi szerződésben rögzített feltételek az irányadók; kifejezetten annak 6. és 7. pontjai. A Ptk. csak

a tanulmányi szerződésben nem szabályozott kérdésekben alkalmazható, márpedig a megszűnés, megszüntetés esetei az okiratban teljes körűen meghatározottak, vagyis az elsőfokú ítélet a Ptk. 6:213. § (1) bekezdésébe ütközik. Az alperes számára egyoldalú felmondási jogot csak a tanulmányi szerződés 7. pont 7.2. alpontja biztosít, az ott szabályozott körülményváltozás azonban nem következett be. Ilyenről az alperes nem számolt be, a felmondásában sem erre, hanem a tanulmányi szerződés 5. pont 5.3. alpontjára utalt, ami nem megszüntetési ok, hanem mentesülési lehetőség. Mindezekből fakadóan a tanulmányi szerződés még hatályban volt, amikor ő azt egyoldalú nyilatkozatával megszüntette.

[21] Az sem helytálló, hogy nem ebben a perben kellett vizsgálni a megtérítési kötelezettség fennállását, az alperes az alóli mentesülését; ezt a törvényszék elmulasztotta, az e körben felvett bizonyítás értékelését mellőzte, ami a Kp. 85. § (1) bekezdésébe ütközik. Rámutatott, hogy – eredetileg – a másodlagos kereseti kérelmében kérte az alperesi jognyilatkozat jogellenességének megállapítását, az elsőfokú bíróság anyagi pervezetése miatt azonban ettől később elállt. Az ítélet [39] bekezdésében szereplő következtetés is megalapozatlan, hiszen az alperes szerződésszegése nem a tanulmányi szerződés felmondásában, hanem vezénylese megszüntetésének kezdeményezésében állt. Egyébként fenntartotta a saját (esetleges) lényeges szerződésszegése körében kifejtetteket, hangsúlyozva, hogy ilyen a részéről nem történt, az alperes nem mentesülhet a fizetési kötelezettsége alól.

[22] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 80. §-a, valamint a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: régi IMr.) 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján támadta a helyettes alperesi képviselő által leszámlázott, szükségtelenül felmerült 70.000 forint ügyvédi munkadíj perköltségként való megállapíthatóságát. Kifejtette, hogy a 2025. január 28-i tárgyaláson az alperesi képviselő érdekkörében felmerült okból jelent meg helyettes ügyvéd, aki nem állt megbízási jogviszonyban az alperessel. A felszámított összeg egyébként is eltúlzott az egy tárgyalási napra, a tárgyalás időtartamára (55 perc), a tárgyaláson elvégzett munkára (három 1-2 mondatos nyilatkozat) figyelemmel.

[23] Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

[24] Nem volt világos számára, a felperes miként kérheti a fellebbezésében annak megállapítását, hogy nem követetett el lényeges szerződésszegést, miközben a kereseti kérelme nem erre irányult. Fenntartotta emellett azt az érvelését is, hogy a felperes álláspontjának érvényesülése esetén a szerződéses jogviszony az ő hátrányára rendkívül egyoldalú lenne, nem biztosítaná a tanulmányi szerződés szankciós felmondását, az a munkáltatói jogok visszaélészerű gyakorlására adna lehetőséget. Ezzel szemben a tanulmányi szerződés 5. pont 5.3. alpontját helyesen úgy kell értelmezni, hogy az alapján a megszüntetés általa is kezdeményezhető volt, de emellett a 7. pont 7.2. alpontja szerinti körülményváltozás is bekövetkezett. Változatlanul állította, hogy ő a tanulmányi szerződést – a polgári jog szabályai szerint is – felmondta. Egyebekben hangsúlyozta, hogy a lefolytatott bizonyítás a felperes szerződésszegését alátámasztja, a tanulmányi munkaidő-kedvezményt a munkáltató csak formálisan biztosította. Visszas továbbá, hogy a felperes szerint a megtérítési kötelezettséget vagy az az alóli mentesülést jelen perben kell vizsgálni, miközben 6.K.700.557/2026. lajstromszámon már külön pert kezdeményezett a munkavállalói felmondás jogellenességének megállapítása iránt.

[25] Nem értett egyet azzal, hogy a helyettes jogi képviselő munkadíja ne lenne perköltségként elszámolható. Itt utalt a felperesi képviselő – tárgyalás elhalasztásával kapcsolatos – etikátlan magatartására. A helyettesítés a felperesi képviselő pervitele miatt volt szükséges, annak mértéke nem eltúlzott, hiszen a helyettesnek egy ismeretlen ügyből kellett felkészülnie.

A Fővárosi Ítéltábla döntése és annak jogi indokai

[26] A fellebbezés kisebb részben alapos, túlnyomórészt alaptalan.

[27] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 108. § (1) bekezdése alapján a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem keretei között bírálta felül. Ennek eredményeként megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást a rendelkezésre álló peradatok alapján, a döntéshozatalhoz szükséges és elégséges mértékben helyesen rögzítette, a keresetet elutasító érdemi döntése helytálló, azzal az ítéltábla, bár eltérő indokokkal és a perköltségre vonatkozó rendelkezés megváltoztatásával, de egyetértett.

[28] Az ítéltáblának – a felperes által a követelése jogalapjaként megjelölt szerződéses rendelkezésekre figyelemmel – alapvetően abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy a vezénylése megszüntetésének kérelmezésével tanúsított-e az alperes a felperes számára felmondási jogot biztosító szerződésszegő magatartást, és terheli-e őt ezért, valamint a tanulmányi szerződés peres felek által nem vitatott megszűnéséből eredően megtérítési (visszafizetési) kötelezettség. E kérdés megválaszolásához a másodfokú bíróság áttekintette a Hszt. tanulmányi szerződésre vonatkozó előírásait, továbbá az ehhez és általában a Hszt.-hez kapcsolódó felsőbírósági joggyakorlatot. Utóbbit különösen arra való tekintettel, mert a rendvédelmi szerv és a hivatásos állomány tagjának szerződéses szabadsága csak a szigorú törvényi keretek között érvényesülhet, vagyis – lévén a tanulmányi szerződés háttérjogszabálya mindenekelőtt nem a többnyire diszpozitív szabályozási módszert alkalmazó Ptk., hanem a kógens előírásokkal operáló Hszt. – e törvényi normák jogi természetének feltárása az ilyen és ehhez hasonló jogvitákban meghatározó jelentőségű.

[29] A Hszt. kógens szabályaitól való eltérés lehetőségének tilalmát a Kúria számos precedens határozatában (ld. többek között Kfv.37.051/2020/6., Kfv.37.107/2020/6., Kfv.37.285/2020/6., Kfv.37.459/2020/6.) megerősítette. A Hszt. szabályainak kötelező érvénye nemcsak a kedvezőbb megállapodásra, hanem a hivatásos állomány tagjára nézve kedvezőtlenebb megállapodásra nézve is tilalmat eredményez: a kógens jogszabályi rendelkezésektől csak abban az esetben lehet – bármilyen irányban – eltérni, ha azt a törvény lehetővé teszi. A Kúria – tanulmányi szerződés tárgyában született – Kfv.III.45.090/2025/5. számú eseti döntésében is azt emelte ki, hogy a Hszt. szabályai kógenssek, ezért azoktól – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek megállapodása a hivatásos állomány tagjának sem a javára, sem a terhére nem térhet el.

[30] A Hszt. 132. § (1) bekezdésének kógens szabályozásából következően tanulmányi szerződés a betöltött vagy tervezett szolgálati beosztás, illetve a szolgálati viszony létesítéséhez vagy fenntartásához szükséges végzettség, képzettség megszerzése érdekében köthető a hivatásos állományú személlyel. Az alperes a munkaköri leírása szerint műveleti tiszt 2 munkakörben dolgozott; munkakörének célja, funkciója a cég1on a szakmai feladatok ellátása során felmerülő műveleti támogató feladatok végrehajtása volt. Feladati közé tartozott az név1 tagsággal összefüggő meghatározott szakmai feladatok végrehajtása; külső szervezetekkel, szervezetekkel történő kapcsolattartás, egyeztetés, valamint a szakmai fórumokon való részvétel; kapcsolattartás a név3 kijelölt munkatársaival. A belügyminiszter irányítása alatt álló rendvédelmi feladatokat ellátó szervezetnél a hivatásos szolgálati beosztásokról és a betöltésükhöz szükséges követelményekről szóló 30/2015. (VI. 16.) BM rendelet (a továbbiakban: 30/2015. BMr.) 4. melléklete a terrorizmust elhárító szerv tiszt besorolási osztályba tartozó szolgálati beosztásai között szerepelteti a mentőtiszt 1 és a mentőtiszt 2 szolgálati beosztásokat. A jelen ügyben a felek a tanulmányi szerződést – annak megfogalmazásából kiolvashatóan – az alperes által önként vállalt mentőtiszt szakképzettség megszerzésére kötötték, amit alátámaszt az Intézkedésre való hivatkozás is; utóbbi ugyanis szintén a saját elhatározásból megkezdett, illetve folytatott tanulmányok munkáltató általi támogatását teszi lehetővé. Mivel e körben az elsőfokú bíróság érdemi vizsgálatot – eltérő jogi álláspontja miatt – nem folytatott le, ezért egyértelműen nem volt megállapítható, hogy a tanulmányi szerződés megkötése az alperes vonatkozásában a betöltött vagy tervezett szolgálati beosztás betöltéséhez volt-e szükséges, vagy az szorosan nem kapcsolódott a felperesnél végzett (aktuális, illetve jövőbeli) munkájához. A 30/2015. BMr., a tanulmányi szerződés megkötésének pusztá ténye, és az a szerződéses kitétel (tanulmányi szerződés 1. pontja), hogy ahhoz munkáltatói érdek fűződik, azt támasztja alá, hogy a megszerzendő szaktudást az alperes – akár a későbbiekben mentőtiszt szolgálati beosztás ellátásával – a felperesnél is kamatoztatni tudta volna, ezért a másodfokú bíróság úgy tekintette, hogy önmagában a tanulmányi szerződés létrejötte megfelelt a Hszt. 132. § (1) bekezdése szerinti céltételezésnek.

[31] A Hszt. 132. §-a részletesen szabályozza a hivatásos állomány tagjával vagy a hivatásos szolgálatot vállaló személlyel köthető tanulmányi szerződés tartalmát, a feleknek a tanulmányi szerződést a jogszabályban előírt ezen tartalommal kellett létrehozniuk. Erre figyelemmel annak lényeges – és minimális – tartalmi elemét kellett képeznie a Hszt. 132. § (2) bekezdésének megfelelően a képzés tárgya, időtartama, helye, a teljesítés módja, határideje, a költségek viselése, a kötelezettségek rögzítése. A Hszt. 132. § (3) bekezdése szerint a tanulmányi szerződésben meg kell határozni a hivatásos állomány tagját vagy a hivatásos szolgálatot vállalót megillető támogatás formáját és mértékét, a tanulmányok befejezése után a rendvédelmi szervnél kötelezően szolgálati viszonyban eltöltendő idő tartamát, továbbá a tanulmányi támogatás pénzben kiszámított összegére vonatkozó megtérítési kötelezettséget, ha a hivatásos állomány tagja a tanulmányait nem fejezi be, vagy a szerződésben vállalt időtartamot önhibából nem tölti le.

[32] A felperes az alperes szerződésszegését, a tanulmányi szerződés felmondását annak 5. pont 5.1. alpontjára és 6. pont 6.1. alpontjára alapította. A tanulmányi szerződés ez utóbbi alpontja – a felmondás lehetőségén túl – az 5. pont 5.5. és 5.6. alpontjaira visszautalva

szabályozza a megtérítési kötelezettség kérdését, ami teljesen vagy részben akkor áll fenn, ha az alperes neki felróható okból nem tesz eleget a tanulmányi szerződésben vállaltaknak. A tanulmányi szerződés szóhasználatában – a másodfokú bíróság álláspontja szerint – a felróhatóság a Hszt. 132. § (3) bekezdése szerinti önhibával azonosítható fogalom. Azt azonban, hogy mi tekinthető önhibának, a tanulmányi szerződés taxatív nem határozza meg, de mindenképpen annak tekinti a Hszt. 100. § (1) bekezdésében felsorolt, a hivatásos szolgálati jogviszony megszűnését/megszüntetését jelentő eseteket (6. pont 6.2. alpontja). A felmondásában és később a kereseti kérelmében a felperes is azt sérelmezte, hogy az alperes – a vezénylese („foglalkoztatási jogviszonya”) megszüntetésének kérelmezésével – szerződésszegést követett el, szerződéses kötelezettségét nem teljesítette (tanulmányait nem fejezte be).

[33] A Hszt. 51. § (2) bekezdés b) pontja szerint a hivatásos állomány tagja a szolgálatát a rendvédelmi szerven kívül, a miniszter irányítása alatt álló költségvetési szervnél is teljesítheti. Ilyen szervnek minősül – a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól szóló 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet 1. §-a alapján – a felperes is. A vezénylese jogintézményét a Hszt. a szolgálati viszony módosításaként kezeli (Hszt. VIII. fejezet), amikor az 52. § (2) bekezdés e) pontjában kimondja, hogy a szolgálati viszony módosításának minősül – többek között – a miniszter által vezetett minisztériumba vagy a miniszter által irányított szervhez történő vezénylese. Ebből az következik, hogy amiként a Hszt. 51. § (2) bekezdésében meghatározott szervhez történő vezénylese nem érinti a hivatásos szolgálati viszony fennállását, úgy annak a megszüntetése/megszűnése sem eredményezi automatikusan a szolgálati viszony megszűnését; a vezénylese és annak megszüntetése csupán a szolgálati viszony módosításaként értelmezhető. A szolgálati viszony – a vezénylese megszűnéséhez kapcsolódóan – akkor szüntethető meg felmentéssel, ha az 51. § (2) vagy (3) bekezdésében meghatározott szervhez vezénylese, valamint külföldre vezénylese megszűnése után a hivatásos állományú részére a 64. § (2) bekezdése szerinti végzettségének, képzettségének megfelelő beosztás nem biztosítható és rendelkezési állományba sem helyezhető, vagy a részére a 64. § (3) bekezdése alapján felajánlott alacsonyabb szolgálati beosztást nem fogadja el. Ekkor a szolgálati viszony megszűnésének jogcíme a Hszt. 86. § (2) bekezdésének g) pontja. Mindezek miatt az ítéltábla nem értett egyet azzal az alperesi érveléssel, hogy az alperes foglalkoztatási (szolgálati) jogviszonya a vezénylese megszüntetésével megszűnt volna. Kikerült ugyan a felperes állományából és – a vezénylest megszüntető belügyminiszteri határozat szerint – a név2 rendelkezési állományába került, de ez nem jelentette egyúttal a szolgálati viszonyának megszűnését, felszámolását. Arra, hogy az alperes szolgálati viszonya – a Hszt. 86. § (2) bekezdés g) pontja alapján vagy más okból – a perbeli időszakban ténylegesen megszűnt-e, nincs peradat; az azonban egyértelműen rögzíthető, hogy részéről a vezénylese megszüntetésének kezdeményezése [helyesen: a vezényleshez adott beleegyezésének visszavonása; Hszt. 65. § (1) bekezdés] nem eredményezte egyben a szolgálati viszonya megszűnését.

[34] A fentiek mellett a következőkre is szükséges továbbá felhívni a figyelmet. A Hszt. 132. §-a az önhiba fogalmát nem bontja ki, aminek oka, hogy a szolgálati viszony megszűnéséről szóló IX. fejezetében „Megtérítési kötelezettség” címszó alatt [Hszt. 100. § (1)-(2) bekezdései] külön rendelkezéseket tartalmaz arra, hogy a szolgálati viszony mely okból történő megszűnése esetén terheli a hivatásos állomány tagját a tanulmányi támogatás teljes vagy időarányos mértékben történő megtérítésének kötelezettsége. E szabályozásra is

vonatkozik a Hszt. egészére jellemző kógencia, vagyis az, hogy az itt felsoroltak még a felek közös megállapodásával sem bővíthetők vagy szűkíthetők. A hivatásos állomány tagja ezért kizárólag akkor köteles a tanulmányi támogatás teljes vagy részbeni összegének a megtérítésére, vagyis az önhiba akkor és csakis akkor áll fenn, ha a szolgálati viszonya a Hszt. 80. § (1) bekezdés f) vagy g) pontja, (2) bekezdés b) vagy f) pontja, 82. § (1) bekezdés a) vagy c) pontja, vagy 86. § (2) bekezdés b)-d) pontjai alapján megszűnik. E szabály eltérést nem enged, ezért attól a jelen ítélet [29] bekezdésében kifejtettek tekintetével sem a hivatásos állomány tagjának javára, sem terhére nem állapítható meg további megtérítési kötelezettséget – illetve az az alóli mentességet – eredményező jogviszony megszűnési ok; ahogyan az sem alapozhat meg megtérítési kötelezettséget, hogy a vezénylés megszűnésével, ami – mint azt már az ítéltábla hangsúlyozta – nem jelent jogviszony megszűnést, a rendvédelmi szerv állományából kikerülve a hivatásos állományú az eredeti szolgálati helyére visszakerül, vagy rendelkezési állományba helyezik. Ennek eredményeként a Hszt. hatálya alatt a vezénylés megszüntetésének kezdeményezése, illetve a jogviszony Hszt. 86. § (2) bekezdés g) pontján alapuló megszüntetése akkor sem tekinthető olyan oknak, amely megtérítési kötelezettséget von maga után, ha azt a felek a tanulmányi szerződésben kikötötték, avagy azt – akár a szerződés megkötésekor, akár utóbb egy jogvita során – szerződésszegésként értelmezték. A Hszt. 100. §-ának és 132. §-ának együttes, egymásra tekintettel történő értelmezéséből – mindezek kógenciájából – következően a hivatásos állományú terhére megtérítési kötelezettséget eredményező önhibaként csak a Hszt. 100. § (1) bekezdésében taxatív felsorolt körülmények jöhetnek számításba. E tekintetben a tanulmányi szerződés 6. pont 6.2. alpontja helytálló feltételeket rögzített, az önhibából eredő szerződésszegés eseteit ugyanakkor a felperes ezen túlmenően tévesen kívánta – jog- és szövegértelmezéssel – a vezénylés megszűnésének esetére is kiterjeszteni.

[35] Mindezek alapján a perben az volt megállapítható, hogy a felperes tévesen, jogellenesen alapította a felmondását arra a tényre, hogy az alperes a vezénylésének megszüntetését kezdeményezte; helytelenül értelmezte e foglalkoztatotti magatartást a szerződés 5. pont 5.1. alpontja szerinti, felmondási jogot megalapozó szerződésszegésnek. A vezényléshez adott beleegyezés utólagos visszavonása ugyanis egyrészt nem vezethetett – minden további feltétel nélkül – az alperes hivatásos szolgálati jogviszonya megszűnéséhez, másrészt a Hszt. eltérést nem engedő rendelkezései folytán a vezénylés megszüntetésének kezdeményezése, vagy a szolgálati viszony Hszt. 86. § (2) bekezdés g) pontján alapuló, felmentéssel történő megszűnése nem értelmezhető szerződésszegést jelentő önhibának, és így megtérítési kötelezettséget sem vonhat maga után. A felperesnek magának kell viselnie annak kockázatát, hogy olyan személlyel kötött tanulmányi szerződést, aki a vezényléshez korábban adott beleegyezését – anélkül, hogy ez ténylegesen megtérítési kötelezettséget eredményező jogviszony megszűnést okozott volna – visszavonhatta. A felek szerződéses szabadsága a törvényi korlátokat nem törheti át, a megtérítési kötelezettségre vezető okok – a Hszt. 100. § (1) bekezdése szerinti kógens szabályozással szemben – nem bővíthetők és nem is szűkíthetők. A felperes – még ha ehhez az alperes a tanulmányi szerződés aláírásával hozzá is járult – nem alapíthat jogszerűen igényt olyan körülményre, amelyhez a Hszt. megtérítési kötelezettséget nem társít.

[36] Mivel a felperes olyan körülményhez kapcsolta a tanulmányi szerződés felmondását, ami nem volt szerződésszegésnek tekinthető és ami az alperes oldalán megtérítési kötelezettséget nem eredményezhetett, ezért nem volt szükség a felperes esetleges

lényeges szerződésszegésének – a tanulmányi munkaidő-kedvezmény nem megfelelő biztosításának – vizsgálatára; ahogyan annak értékelésére sem, hogy az alperes jogosult volt-e a tanulmányi szerződést – ez okból – egyoldalú nyilatkozatával megszüntetni. A felperesi lényeges szerződésszegés érdemi vizsgálatának mellőzése a törvényszék részéről ezért nem ütközött a Kp. 85. § (1) bekezdésébe; sem ez, sem más ok nem vezethetett az elsőfokú ítélet fellebbezésben megjelölt Kp. 110. § (1) bekezdés c) pontja szerinti hatályon kívül helyezéséhez. Az alperes esetleges mentesülése körében pedig – a jelen ítélet [29] és [34] bekezdései figyelembevételével – az volt megállapítható, hogy az ilyen szerződéses előírás (5. pont 5.3. alpont) a Hszt. 100. § (1) bekezdésébe ütközik, a 8. § (1) bekezdése szerint semmis, azaz a 9. § (1) bekezdése szerint érvénytelen. Ezt az ítéltábla hivatalból eljárva észlelte [Hszt. 8. § (2) bekezdése], de e körben további megállapításokat nem tett, mert megtérítési kötelezettség hiányában az az alóli mentesülés kérdése nem lehet releváns. A másodfokú bíróság nem bocsátkozott a Ptk. 6:213. § (1) bekezdésének mint a fellebbezésben megjelölt további jogszabálysértésnek a vizsgálatába sem, mert az elsőfokú ítéletet – annak főtárgyát érintően – nem a tanulmányi szerződés alperesi általi felmondhatósága alapján, hanem más okból hagyta helyben.

[37] Az elsőfokú ítélet – a harmadlagos fellebbezési kérelemben kifejtett okokból – csupán az alperesnek járó elsőfokú perköltség tekintetében szorult megváltoztatásra.

[38] A Kp. 35. § (1) bekezdése által felhívott Pp. 80. §-a szerint a perköltség a félnél – a perben vagy azt megelőzően – a jog perbeli érvényesítésével okozati összefüggésben és szükségképpen felmerült minden költség, ideértve a bíróság előtt történő megjelenéssel szükségképpen felmerült keresetkiesést is. A 81. § (1)-(2) bekezdései továbbá kimondják, hogy a fél a perköltsége megtérítését annak felszámításával kérheti. A felszámítás során meg kell jelölni az igényelt költség összegét, a felmerülésének lényeges körülményeit, azt, hogy a perbe vitt mely jog érvényesítésével összefüggésben merült fel, és mindezeket a felszámítással egyidejűleg – szükség szerint – okirattal is igazolni kell. Az alperes által a perköltsége felszámítása körében rendelkezésre bocsátott okiratból, nevezetesen a helyettes ügyvéd részéről az alperesi képviselő nevére kiállított számlából, nem volt levezethető egyértelműen, hogy az az alperesnél mint félnél felmerült költség lenne, vagyis azt az alperesnek akár a helyettes ügyvéd, akár az alperesi képviselő felé meg kellene térítenie. Vevőként az alperesi képviselőt feltüntető számla alapján a fizetési kötelezettség az alperesi ügyvédi irodát terheli, a helyettesítésre is az ő érdekkörében felmerült okból (külföldi tartózkodása miatt) került sor. A régi IMr. 2. § (1) bekezdés a) pontja értelmében az ügyvéd által képviselt fél ügyvédi költségként a fél és az ügyvéd között létrejött ügyvédi megbízási szerződésben kikötött munkadíj összegét számíthatja fel. A helyettes ügyvéd és az alperes közötti ügyvédi megbízási szerződést a peres iratokhoz nem csatoltak, az alperes és képviselője között létrejött ügyvédi megbízási szerződés pedig az esetleges helyettesítési díjak ügyfélre történő áthárításáról nem rendelkezik, e szerződés az ilyen kiadást az alperest terhelő ügyvédi munkadíjként nem tünteti fel, és nincs arra utaló adat sem, hogy az alperesre a helyettesítési díj áthárítása ténylegesen megtörtént volna. Nincs tehát okirattal igazolt olyan szerződéses kötelezettség az alperes oldalán, amely a helyettes ügyvéd munkadíját nála felmerült perköltségként elszámolhatóvá tenné. Erre a benyújtott számla önmagában nem alkalmas, tekintettel arra is, hogy az ügyvédi megbízási szerződést az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (Ütv.) 29. § (1) bekezdése alapján írásba kell foglalni.

[39] Mindezek alapján a felperes fellebbezése csak kisebb részben volt eredményes, ezért a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 109. § (2) bekezdése alapján részben – az elsőfokú perköltség összege tekintetében – megváltoztatta, azt a harmadlagos fellebbezési kérelemnek megfelelően 485.000 forintra leszállította; ezt meghaladóan – a per főtárgya tekintetében, eltérő indokokkal – helybenhagyta.

[40] A pernyertes alperes a fellebbezési ellenkérelmében másodfokú perköltségként – a korábban csatolt ügyvédi megbízási szerződés alapján – 120.000 forint ügyvédi munkadíjat számított fel. A másodfokú bíróság a fellebbezési ellenkérelmet a felperes részére megküldte, azt jogi képviselője – a letöltési igazolás tanúsága szerint – 2026. március 16. napján letöltötte, de a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi és kamarai jogtanácsosi költségről szóló 17/2024. (XII. 9.) IM rendelet 4. § (1) bekezdése szerinti mérséklési kérelmet nem terjesztett elő. Ennek hiányában, és mivel az nem volt eltúlzott, az ítéltábla az alperes másodfokú perköltségét – a Kp. 99. § (3) bekezdése értelmében a 35. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 81. § (1)-(2) és (5) bekezdéseire, valamint 82. § (3) bekezdésére is figyelemmel – a felszámított összeggel egyezően állapította meg, annak viselésére a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján a per főtárgya tekintetében pervesztes felperest kötelezte.

[41] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39. § (1) bekezdésében és 46. § (1) bekezdésében meghatározott mértékű (196.259 forint) fellebbezési illeték a felperes Itv. 5. § (1) bekezdés c) pontja szerinti teljes személyes illetékmentessége folytán a Kp. 99. § (3) bekezdése alapján a 35. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 96. § (1) bekezdés b) pontja és 102. § (6) bekezdése értelmében az állam terhén marad.

[42] A másodfokú bíróság a fellebbezést a Kp. 99. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó Kp. 77. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[43] Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Kp. 99. § (1) bekezdése zárja ki.

Záró rész

Budapest, 2026. május 27.

Regina s.k.	dr. Antal	Szabolcs s.k.	dr. Koós	s.k.	dr. Józsa Ágnes
a tanács elnöke		előadó bíró		bíró	

...